

Med Guds Hjelp!

ENFALDIGA TANKAR

OM

NYTTAN Som ENGLAND KAN
HAFVA AF SINA NYBYGGEN
I NORRA AMERICA,

Med PHILOSOPHiska FACULT. TILSTÅND

UNDER

Oeconomiz Profess. och Kongl. Svenska Vetenskaps Aca-
demiens samt Ups. Vet. Soc. LEDAMOTS

HERR PEHR KALMS

INSEENDE,

Til allmän granskning

För LAGER-KRANSEN

Framstälte

af

SVEN GOWINIUS.

NYLÄNNINGE.

UTI ACADEMIENS NEDRE LÄRO-SAL,

F. M. DEN 20 JUNII 1763.

Abo, Tryckt hos Johan Christopher Frenckell.

Sveo Gothi. 12 Cap.

I NORRA AMERICA
Med PHILIPPO N. J. N. NORRA AMERICA

Utas Gazetterne hafva vi för en kort tid sedan inhämtat, hvad ganska fördelaktig frid England vid det nu nyligen slutna kriget ingått med Frankrike och Spanien, och hvad ganska vidsträckt Länder det samma dymedelst tilfallit: om altså någon af de nu sist krigande Makter efter så mycket mennisko blods utgjutande kan sågas hafva något vunnit, och någorlunda fått ersättning för sin myekna möda och dryga utgifter, så är det vist England; ty det tyckes genom den förundransvärda tilökning af Land, som det härmedelst erhållit, blifva engång i framtiden formidabelt så för Europa, som i synnerhet för de öfrige Europeiske Makters Nybyggen i America; åtminstone blifver det härigenom i stånd satt, at umbära mycket af sådana varor, som det hittils varit

tryckt hos Johan Christoffer Franckell.

varit nödfakat, at taga från främmande Länder. Detta ämnet är nu det, som jag hållt utvaldt, at enfaldigt och ganska kort afhandla, då jag, enligt de Academiske Lagarne, bör afslägga min sednare Lärospån. Jag tillstår väl gärna, at det är högt öfver mina svaga krafter, och at därtill fordras en margfalt större skicklighet, och mera tid, än den jag åger; men jag hoppas dock blifva benågit ursäktad, då jag gör så godt och kort jag kan; och utbeder mig därför den Gunstige Läsarens milda omdöme och gynnande uttydning.

S. I.

At Colonier eller nybyggen, då de rätt och visligen anläggas, kunna blifva des Moderland til en ganska stor hjelp visa alla tiders minnesböcker. De hjelpa til, at göra et Land rikt och mäktigt. Tyrus i äldre, samt Frankrike och Portugal, men i synnerhet England och Holland i nyare tider, kunna besänna detta. Af Spanien kan ej bevis häremot tagas; ty de mångahanda Politiska fel, som det begått och begår, göra at det är fattigt oaktat alla sina stora och rika Nybyggen i America. Hade Sverige, Danmark och andra vid hafvet väibelägne Europæiske Länder, så många på så tjenliga ställen belägne och så väl inrättade Colonier, som England och Holland, så vore de och tyfvels utan än me-

ra betydande makter. Hushållningen emellan et Moderland och dess Nybyggen bör hufvudsakeligast gå därpå ut, (om det annars sig göra låter,) at Moderlandet kan få från sina Nybyggen sådana varor och producenter, som det ej kan hafva hos sig sielft, utan varit förut nödfakad at taga från främmande; tvårt om, böra Nybyggen ej sysselsätta sig, utan i högsta nödfall, med sådana grenar af hushållningen, som naturen förnämligast tildelt dess Moderland; utan böra de på ömse sidor göra et byte med hvarandra häri. Nu vela vi tilse huru vida England genom sina Nybyggen på fasta landet i Norra America kan vinna denna affigt. Vi vela endast hålla oss vid fasta landet i Norra America, emedan vår korta tid, och andra lika gällande orsaker ej tillåta oss, at besöka och under öfvervågande taga de England tilhörige öar vid America.

§. 2.
Enligt sista fridslutet har Frankrike afstått til England hela Canada, samt äfven måsta delen af det, som det ägt i Lovisianna öster om älfven Mississipi: Vi kunna ej så noga utfatta detta senare: Engelsmännen beskylla eljest i sina skrifter Fransoserna därför, at de altid i sina fridshandlingar utfatta med flit gränforne i Norra America så mörkt, at de kunna uttyda dem som de bäst finna, så at de ock därigenom kunna göra anspråk på hela Provincier. Spanien har åter aftrådt til England Florida. England är altså nu ägare af en långd af land

land, som börjar sig åt Söder, vid Södersta udden af Florida, ungefär vid den 25 grad. af Norra Latitud, och går i en outhörlig sträckning til Norr til Hudsons vik eller ungefär vid den 62 graden af samma latitud. eller väl ännu längre til Norr. Bredden af detta Land, (då de orter undantages, som äro vid södra ändan af floden Mississipi,) kan man väl säga, at den börjar i Öster vid den Atlantiska stora Ocean, och sträcker sig sedan til Väster, nästan ända til Södra hafvet, eller åtminstone dit, där de Spanska Nybyggen, (om några sådana där finnas) vid södra hafvet taga emot. Det är vist, at största delen af det inre landet bebos nu af flere folkslag utaf de villa Indianer; men vi veta, at så snart Europeerne blifvit ägare af något land vid hafvet i America, räkna de strax alt landet ofvanföre, så långt det räcker och duger, för sitt eget; ty de hafva så mångahanda medel, at göra sig til måstare öfver dessa villa Indianer, och at blifva fullkomliga ägare af deras land; hvarom mera nedanföre i den 9. §. skal ordas. England äger altså nu i Norra America en tract af land, som til längd och bredd låter vida öfvergå hela Europa. Detta vidsträckta landet är väl (enligt det vi inhämta af de Geographiska böcker och resebeskrifningar vi äga öfver det samma,) af åtskillig art och beskaffenhet: dock (när de orter närmast til Hudsons vik undantagas, hvaräst för den strånga kjölden ej många orter vela fort) är jordmon ganska fruktbarande på de flästa ställen:

ty som Indianerne bruka intet, eller ganska ringa åkerbruk, utan det måsta fått ständigt stå med hög skog öfverväxt, har svartmyllan i få många 100 års tid anfenligen fått öka sig; därför, när Europeerne bortrögt skogen, uptagit landet til åker, och det befått med säd, hafva de i flera år kunnat med fördel befå samma, utan at behöfva föra den minsta gödning därpå. Somrarna äro redan vid Montreal i Canada och Boston i nya England så heta, at ej allenast allehanda slags Pumpor, utan ock Meloner och Vatn-Meloner eller Arbuser, planteras där ut på åkrarna, lika som vi här göra med kål och rofvor, och hinna ändå blifva tidigt mogne; då vi hos oss ofta ej kunna i driftbankar få dem til mognad; och än varmare är der i landet, ju mera man kommer til Söder. Hvad utvalde frukttrån der växa vildt i skogarna, skal i 4. §. nämnas. Landet är öfver alt med stora floder genomskurit, hvaraf största delen äro til 10 eller 15 mils längd, segelbara, ej allenast för jakter, utan ock för stora skepp; ja somlige äro segelbara til 30 a 60 svenska mil; och där de ej med stora fartyg kunna beseglas, kunna merendels större och mindre båtar utan svårighet komma fort. Nästan midt uti detta landet ligger 5 stycken stora sjöar af friskt vatn, hvar och en är så stor, at de likna haf; nemligen, (enligt CHARLEVOIX berättelse uti des Historie öfver Canada,) Siön Ontario 80 Franska mil lång, och ungefär 25 sådana mil bred: Sjöarna Erie, Huron och Michigan räknas hvardera vara 100 Fran-

ska

fka mil ungefär långa, och vid pass 30 sådana mil breda; ibland bredare, ibland smalare; Sjön Lac Superieur kallad, är störst af alla, nämligen 200 Franska mil lång, och på de flästa ställen 50 Franska mil bred; alla äro de så djupa och rena, at de kunna beseglas med stora jakter, och hafva alla communication fins emellan, fast sunden, som skilja dem åt, merendels äro så grunda, at man endast med båtar kan komma i dem fram; och emellan sidarne Erie och Ontario måste man bära både båten och sakerna 3 Franske mil eller ungefär 1 $\frac{1}{2}$ Svensk mil öfver land, för det bekanta höga vattufallet Niagara, som är 135 Franska fot perpend. högt, och utför hvilket sig kastar alt det vatn, som kommer från sidarne Lac Superieur, Michigan, Huron och Erié; men som berget, enligt Herr Prof. KALMS berättelse, som det sett, består af en ej särdeles hård kalksten, så kunde nog genom sluffar en gång göras bredevid fallet i håret för båtar. Utom förenämde sidar är landet upfyllt med flera smärre, hvaraf somliga i storlek öfvergå Saiman och Peijenden i Finland; i öfrigit är detta land nog hållsamt. Pest har man än ej haft här. Af hunger hafva de här boende Europeer ej heller blifvit i allmänhet så särdeles hemfökte; ty de långa somrar, och Climatets art göra, at om ej den ena sådes arten vil fort, lyckas det dock väl med en annan. Men nu vela vi se, hvad producenter detta Landet framalstrar af sig self.

lim ansått og såg liv §. 3. synst i det samme lim
 25. I den 2. paragraf findes følgende ord:

002 Vi vele først efterse, hvad nyttigt *Sten-* eller
Mineral-Riker frambringer. Ehuru America hålles
 för sielfva gull-orten, så har man dock ej ännu sett
 i desse Engelska Nybyggen tekn til någon Gullmalm:
 ty hvad CAMPANIUS i sin beskrifning öfver nya Sverige
 p. 35 berättar, at en Indian lofvat visa Svenska Gou-
 verneuren et helt berg fult med Gull, men kom
 aldrig sedan igen, lårer ej varit så påliteligt. Af
 Silfvermalm har Herr Professor KALM fått sköna
 och rika stuffar från Carolina, Virginien, samt
 från flere orter inuti Canada. Sköna Koppargruf-
 vor äro redan uptagna i Pennsylvanien och nya
 Jersey; och har Herr Professor KALM dels sielf sam-
 lat, dels sett stuffar af ganska rik Kopparmalm
 från Carolina, Virginien, Maryland, Nya England,
 Canada och Hudsons vik; och at längre in i Ca-
 nada måste vara en ymighet af rika Koppar-
 malmgångar, dömer han af den stora samling af
 ganska rika Kopparmalms stuffer, som han i Que-
 bec såg hos då varande Gouverneuren Marquis LA
 GALLISSONIERE upletade från flere ställen där i lan-
 det. Man har djupt in i Canada på stränderne af
 en flod funnit flera stycken af gediegen koppar,
 sömliga större än våra största vanliga tegelste-
 nar, af denna gediegne koppar har jag sett en
 vacker stuff i nyssnämde Professors mineral sam-
 ling. Den rikaste Blymalm finnes i största ymig-
 het hos Illinois, samt på mer än många andra or-
 ter

ter i Canada. Af flere slags Jernmalm är både i de förre Engellske Colonier, men i synnerhet i Canada, en sådan myckenhet, at Sverige och Ryssland näppeligen kunna framte mera. Rik Alunskifver har Herr Prof. KALM funnit där på åtskilliga ställen. Stenkol, källor som upkoka ymnig bergolja, saltkällor, flere slags marmorarter, en skön röd Serpentinert Marmor, hvaraf Indianerna göra deras frids pipor, sköna Qvarn- och Slipstenar, med åtskilligt mera hithörande, har redan på mer än många ställen blifvit upptäckt. Och hvad mycket mera både af förenämde och andra til Mineral-riket hörande ganiska riktande ämnen kunna icke ännu upfinnas i detta vidsträckta landet, då det blifver nogare genomfarit? Den ymnighet af floder och vattufall, såsom ock de nästan outödeliga skogar, som här finnas, göra både arbetet och förslen af dessa föregående både lätta och riktande.

§. 4.

Låt oss nu fästa våra ögon på det, som Örtoriket kan framvisa. Landet är öfverväxt med stora och tjocka skogar af mångahanda slags träd: här finnes öfver 9 a 10 slags särskilda Ekar, näst alla tjenliga til skeppsvirke: det är sant, at Skiapp bygde af dessa ej vara så länge, som af den Europeiske Eken; men så finnes så mycket större ymnighet af de Americanska, och sås följakteligen

för mycket lått pris: Tallskogar gifves i stor myckenhet: af hvita Tallen fås de utvaldaſte maſttrån, at bättre aldrig i Europa kunna gifvas: af de andra Tallarter tilvårkas här årligen en myckenhet tjåra. Af *Penſylv. Gazette* N:o 481. finner man, at från den 1. Novemb. 1736. til den 1. Novemb. 1737. har från Södra Carolina allena blifvit utſkeppat 14,617 tunnor beck, 12,503 tunnor tjåra, 6505 tunnor få kallad Terpentins tjåra, och 133 tunnor harts; och af ſamma Gazette N:o 522. ſes, at från Charleſtovn allena i Södra Carolina har det näſtföljande året blifvit utfördt 16,788 tunnor beck, 16,788 tunnor tjåra, 845 tunnor få kallad Terpentins tjåra, 55 tunnor harts. I ſkogarne växa i ymnoghet flera ſlags ſköna frukttrån villa, ſom Mulbårstrån, och flera ſlags Caſtanietrån, Chinquapin, (en art ſmå Caſtanier), Vahl-nöttrån af flera ſlag, Vinrankor af många ſlag, Plommon-trån af flere utvalda ſlag, Miſpeltrån, Anona, (en ganska ſkön frukt,) flere ſlags kersbårstrån, Perſikettrån, Haſſel; med ganska många andra vålſmakeliga frukter: likaledes en myckenhet med Medicinal växter, ſom Saffafras, Polygala Senega, Ariſtolochia Virg. med oräkneliga andra: Ginzeng, hvarmed Franſoſerne drifvit få ſtor handel på China: hvarjehanda trån til det finaſte Snickare-arbete, ſom Svarta Valnöttrån, villa Kersbårstrå, den rödblommiga Lönnen, m. m. hvarjehanda fårgörter; de bästa trån til lefvande häckar om åker och ång. En otrolig myckenhet af

af bräder, bjelkar, m. m. utskeppas ärligen härifrån, i synnerhet til Americaniska öarna.

§. 5.

Än vela vi korteligen undersöka, hvad fördelaktigt *Djur riket* där kan framrätta. Man kan med få ord säga, at skogarna äro där upfylta med hvarjehanda fyrfotade djur, luften med allahanda foglår, samt floderna, sidorna och det nästgränsande hafvet med en ganska stor myckenhet skjon fisk. Vi vele endast nämna några, som göra en anseelig del af landets handel. Uti den myckenhet af äar och bäckar, som äro i detta landet, finnes en otrolig ymnighet af Båfver: dessas skinn, som köpes af Villarne, och til största delen sändes til Europa, utgöra nästan största handelsgrenen af Norra America. DOUGLASS uti sin beskrifning öfver de Engelska Nybyggen i Norra America, Vol. I; p. 176. påstår, at Hudsons viks Compagnie får ärligen från Hudsons vik Båfverskin til 40,000 Pund Sterl. värde. Lågg härtil hvad från hela Canada, Nya England, Nya York, Philadelphia och andra orter i otrolig myckenhet öfverföres. Af innevarande års Stockholms Posttidning N:o 42. läser man från Charlestovn i Carolina af den 9. sistledne Martii följande ord: de skinvaror och i synnerhet Castor, som i förlidit år blifvit utförde från Canada, stiga i värde til vid pås 60000 Pund Sterling. Af Hjort och Rå-

djurskinn utskeppas äfven årligen från näst alla handels städer mycket til Europa. Enligt *Penns. Gazette* N:o 522. öfverfändes från Charlestown allena i Södra Carolina från den 1. Nov. 1737. til den 1. Nov. 1738 af sistnämde skinn 442 fullpackade oxhufvuden, utom 1485 lösa skinn; DOUGLASS påstår på öfvannämde ställe, at Södra Carolina allena utskeppar til Europa årligen af sistnämde skinn från 25,000 til 30,000 Pund Sterl. värde. Utom dessa, öfverföres til Europa från alla orter årligen en otrolig myckenhet af villa ox- och Kohudar, Björne- flere slags Räf-, Sjupp- eller Espan-, Mård- Utter-, Lo-, Reen-, Elg-, Varg- och ännu flere slags djurskinn. Genom Hvalfisk och Skjälafänge, samt genom trans kokande af flera slags feta fiskar, drifva så nya Englands invånare, som Canadenserne en stor handel. DOUGLASS berättar i förenämde bok, p. 298. at år 1748 utskeppades från nya England ungefär 10,000 tunnor Tran af fiskolja. Sill- men i synnerhet Torsk- och Cabilliau-fisket vid Terre Neuve riktar otroligt: DOUGLASS gifver i öfvannämde bok p. 291. vid handen, at årliga myckenheten af den Torsk och Cabilliau, som de Engelske få vid Terre Neuve, bestiger sig från 100,000 til 300,000 så kallade quintals.

§. 6.

Vi hafva hårtills som hastigast kastat ögonen på det, som detta England nu tilhöriga landet af sig sielf framalstrar: nu vela vi helt korteligen i öf-

ver-

vervågande taga, hvad här genom mennisko flit kan komma fort af sådant, som England hårtills måst taga af främmande. Uti södra Carolina, Georgien, och än mer uti Florida, är hettan om somrarne nästan odrägelig; och om vintrarne veta de nu mera där så godt som af ingen kjöld. Uti dessa provincier kunna altså anläggas Plantager af sådana växter, som äro ganska riktande i handel, men som fordra i deras växande en stark hetta, och ingen eller ganska kort och lindrig vinter. Sådana äro Coffé, gult och rött brasilieträd (Cæsalpina Brasil. & cæsalp. Sappan.) Ris, Indigo, Sockerör, Bomull, Oljotrån, Citron-, Pomerants-, Apfelsine- och Mandeltrån, samt Vinrankor af alla slag, Cactus Cochenillifer; (hvarpå Cochenill-Insecterne hafva sit tilhåld) med flera fördelaktiga Handels- och Medicinal-växter. At dessa här, i synnerhet i Florida, skola kunna komma fort, har man all anledning at tro; ty somliga af desse äro redan fundne där vildt växande; somliga i Fädernesland är ej hetare än detta; somliga låta cultivera sig på orter, som ej äro varmare än desse: hvartil än kommer, at Indigo, Ris och Bomull redan hafva en god tid med fördel blifvit skötte i Södra Carolina; ja den sistnämde eller Bomullen hinner at blifva mogen ända i Pennsylvanien, nya Jersey och nya York, som Herr Prof. KALM läger, at han self sett. Af Risgryn öfversändes nu ärligen til Europa från Södra Carolina en anseelig myckenhet. *Pensylv. Gazetten*

N:o 481. underrättar oss, at år 1737, utskeppades från Södra Carolina 45,540 tunnor Risgryn, desutom 519 Säckar däraf; af samma Gazette N:o 522 gifves vid handen, at år 1738 utfördes endast från Charlestovn i Södra Carolina 34,444 tunnor Risgryn. Uti Georgien, Södra och Norra Carolina, Virginien, Maryland, och til en del i Pennsylvanien, Nya Jersey och Nya York kunna plantager af de mästa följande ganska nyttiga växter med otrolig bättnad anläggas: Mulbärstrån, Vinsrankor af alla Europeiska slag til vins präflande, Tobak, Bomull, och Ris til en del, med flere; och som vin såges blifva ån utvaldare, då det föres en lång Våg öfver siön, så är detta så mycket bättre för England. DOUGLASS i sin bok p. 440. säger, at Tobakshandeln i Virginien fyfselfätter årligen öfver 200 Skepp därifrån, och bringar årligen in til Kronan emellan 3 och 400,000 Pund Sterling. Pennsylv. Gazetten N:o 650 berättar, at år 1741 utskeppades endast från Villiamsbourg i Virginien 40,798 oxhufvuden tobak, och desutom 34 Tunnor. Röda och andra Mulbärstrån växa där villa i skogarna ånda til den 42 grad. Latitud. Boreal, och hvita Mulbärstrån vela där otroligt fort: af bägge åro i Georgien, Carolina och Virginien redan stora plantager anlagde. Silke tilverkat i desse Colonier gifver ej det Franska och Italienska efter. År 1733 infördes ån til England Silke från Italien allena til 300,000 pund Sterlings värde årligen, och värdet af Silke, som sam-

famma tids inkom årligen til England från Italien, Frankrike, Indien och China, besteg sig til 500,000 Pund Sterling, se *Reasons for establishing the colony of Georgia*, p. 7. och 12. Korteligen, Engelska Nybyggen på fasta landet i Norra America kunna nu ej allenast framalstra alla de nyttiga trån och växter, som snart sagt hela Europa kan frambringa; ty de hafva sömliga både heta-re och kallare Climat, utan äfven åtskilliga af dem, som ännu åska en mera brännande himmel. En så noga omtänt och på hushållningen så begifven Nation, som den Engelska, lär sig til öfverflöd veta, huru hon skal göra sig bästa nytta af alt detta.

§. 7.

England kan altfå hafva af dessa länder den förmon, at ganska mycket af det, det tager af andra, och för hvilket otroliga penninge summor utgå af landet, kan framdeles ej allenast hafvas af egna Nybyggen til eget behof, utan ock, at i ganska stor myckenhet aflåtas til andra; härtil kommer, at det nu blir allena ågare af hela Norra Americas skinn och pelterie handel: vidare vinna de härigenom otrolig vinst med fiskerien vid Terre Neuve, så at deras handel härigenom blifver förökad på margfalt sätt: de få desutom et ganska inöfvadt Sjöfolk; all önskelig afgång på deras Manufactur och Fabrique varor, och

och då desse vidsträckta länder hinna blifva med folk besatta, kunna de därifrån öfverföra hela flottor af Armeer til Europa, då deras omständigheter det så fordra.

§. 8.

Men här upkommer nu frågan, hvadan England skal taga det myckna folket at besätta detta vidsträckta och nu mått obebodda landet, (utan at aldeles utblotta sit eget land på invånare? Hårtill svares, at därtill kan gifvas flere utvägar. Vil man efterse på hvad myckenhet af folk redan kråla i deras nybyggen i detta landet, (af hvilka Nybyggen dock somliga ej ännu hunnit til 100 års ålder, och ingen gått öfver 150 års ålder,) så lærer man finna til en del möjligheten därpå: jag vil anföra et och annat prof derpå: Vid år 1628 satte de första Engelska invånare sig ned i nya England; Se OLD MIXTONS beskrifning öfver Engelska Nybyggen i America p. 53. men år 1722 fans redan i Staden Boston öfver 12000 personer, och år 1742 hade antalet där förökad sig til 16,382. Se DOUGLASS ofvannämde bok p. 530. år 1722 räknades allenast i Provinsen Massachusetts Bay (som är endast en del af nya England,) 94,000 själar; och år 1742 fans i samma Province 141,000 stridbara män, utom 2600 Svarta slafvar af samma kön; Se DOUGLASS p. 531. År 1683 blef den första Engelska Colonie sänd til Maryland

och år 1740 var invånarens antal där öfver 30000. Se OLD MIXTON p. 53. *Amidas* och *Barlow* voro ibland de första Engelmån, som reste til Virginien vid år 1584; på hemresan förde de med sig något Tobak, hvilket tros varit det första Tobak, som blifvit sett i England; men det var först vid år 1607, som Engelmännerna började sätta sig där ned; och år 1740 räknades redan i Virginien öfver 70000 själar. Se OLD MIXTON p. 347. 358. 425. Utaf Herr Prof. KALMS tal, då han år 1752 tilträdde Oecon. Profession, har jag inhämtat, at vid de Engelskas första ankomst til nya Sverige, eller det nu så kallade Pennsylvanien, vid år 1681 besteg sig Europeiske invånares antal där i landet ej öfver 1000 själar, men genom PENNS visa och sluga inrättningar, har det sedan så otroligen förökst sig, at då i förra kriget emellan England, Frankrike och Spanien, vid år 1747. Regeringen i Pennsylvanien lät efterse, huru starkt det landet var at emotstå et fiendeligt anfall, befans då i Pennsylvanien allena öfver 80000 stridbara män. I början af år 1737 befans Invånarens antal uti nya Jersey vara 47369 personer, och år 1745 hade det förökst sig til 61403 personer; så at de på ej fulla 9 år förökst sig til 14034 personer; Se FRANKLINS poor Richard eller Philadelphia Almanach för år 1750 företalet. Allenast af detta, som nu i korthet nämnt är, kan til en del ses möjligheten, at landet kan snart nog blifva befatt med

invånare. nu får jag lof at lägga följande til, det rika och feta land här är: at hälft, helt eller flere mantals land, i det landet delas ofta af Regeringen ut för intet, eller mot en så ringa skatt där af årligen, at det näppeligen kan kallas skatt: den mer än förträffeliga frihet, som en hvar här njuter, at han nästan kan sägas vara en Konung på sit eget land och i sit eget hus: inga tullar, och så godt som inga utlagor; den allom förundta Religions friheten; at landet nu på de flästa sidor är fritt för mäktiga fienders anfall, med mångfaldiga andra ganska stora förmoner, låcka årligen en ganska stor myckenhet af folk från Europa, I synnerhet från England, Irland, Skotland, men adramäst från Tyskland at flytta hit öfver, och här sätta sig ned. Om sommaren år 1749 ankommo endast til Pennsylvanien inemot 12000 personer från Tyskland at blifva där boende; Se sistnämnde Almanachs företal. At inbyggarena i landet dessutom fortare måste föröka sig, än på de flästa ställen i Europa, kan en slutä där af, at för ofvannämde förmoner, och at här är så lätt at få land, får folk tidigt lof at gifta sig och blifva sina egna. Detta tyckes väl göra någon svårighet efter tjänstefolk; men Regeringen har funnit bot därför. Se *Kahns American. Resa* T. 2. p. 475. Vil nu Engelska Regeringen göra öfverflyttandet från Europa til America lätt för Tyskar och andra, som vela dit, så befordrar det desto mera in-
 va-

vånarens snara förmerande. Visa anstalter at införlifva Indianerne eller landets gamla invånare, kunna ock härtil bidra. Margfaldiga andra sätt at befordra invånarens tilväxt kunde nämnas, men tiden och andra omständigheter tillåta det ej.

§ 9.

Men här kunde göras det inkast, at om Willarna eller Indianerna skulle sammanfatta sig, skulle de kunna göra landet mycket trångt för de Europæiska. Härtil svaras, at om man ville medgifva den omöjleligheten, at alla de särskilte Indianska Nationer skulle ingå aliance mot de Engelska, skulle de dock föga uträtta. Hela Indianernas Land är otroligen glest bebodd, man får resa 3 och 4 ja ofta 10 och 15 Svenska mil, innan man råkar någon Indianernas By eller Gård, ibland kunna väl vara något närmare; men merendels mycket tomt på invånare. Man vågar måst trygt säga det, at antalet på Europæiska invånare i de Engelska colonierne går måst alltid upp mot hvad Indianerne kunna utgjöra; Lågg härtil, at Indianerne nu så vahnt sig med byssor, at de ej mehra förstå sig på båga; och at då de skola ta-

ga alla deras byffor, krut, och til en del kulor och hagel från Europæerne; så finner man lätt hvad litet de kunna göra; men då hårtill kommer, at Villarne bestå af ganska många särskilda Nationer eller Republicuer; at de altid ligga i håret och i krig fins emellan; at hatet dem emellan är ganska bittert och outsläckeligt; at de dageligen och stundeligen utöda hvarandra; at sedan Europæernes ankomst til America, flere Indianska Nationer blifvit på det sättet aldeles utrotade; så finner man lätt, huru litet det är, at frukta för dessa. Ån är et annat ting, som än värre än krig och sjukdomar hästar och gör slut på Indianerne; det är Brånvin, en dryck, som de aldrig visste af, förän Europæerne kommo dit; men nu för dem en dryck, efter hvilken de hafva en så stark begjærelse, at den ej med orden kan beskriivas: gifver man en Indian så mycket Brånvin han åstundar, så super han ibland tils han fatter lifvet til: at supa sig ihjäl af Brånvin råknar han för så hederlig och berömlig död, som Romarena och Gräkerne fordom råknade hederligt, at fåga och dö för sit Fädernesland. Denne dryck har sedan Europæernes ankomst til Norra America dråpit flera Indianer, ån alla deras krig och andra sjukdomar: deras vårdslöshet då de få koporna, at springa eller låta bära sig i kallt vattn, då febren är som håftigast, hielper ock at minska de- ras

ras antal. Jag förbigår flere möjliga, och af Europæerne äfven brukelige fått därtil.

Men ån kan göras et linkast, som är svårare at svara på: det kan sågas, at när desse Länder blifva något mera bebodde och mågtiga, torde de falla af från Engeland, och uprätta egna Konungariken, i synnerhet när Engeland insträcker deras frihet vid Manufacturers inrättande. Hårtill svares: Landet är delt i flere Provincer: Hvar Province har sin särskilta Gouverneur, Lagar, penningar m. m. dem hvar Province gör åt sig sielf: Hvar Province håller sina egna Riksdagar; detta kan til en del gjöra, at den ena Provincen och Gouverneuren håller likfom tummen på ögat på den andra; Andra Politiska författningar kunna oek göras, at hindra desse Länders affall; men så vet ingen, hvad conjuncturer sig kunna yppa: Herr Prof. KALM har berättat mig, at han märkte nog stort hat emellan desse nybyggen och deras Moderland, då han var där; emedan Manufactur friheten i nybyggen var mycket inskränkt; och har han ofta hört dem uppenbarliga säga, at efter 20 à 30 år kunde de vara et särskilt Konungarike, och hafva sin egen Konung; dock står den saken fast, at de då aldrig kunna få och åga de stora förmoner, som de nu få hugna sig af, då de äro under Englands beskydd. Men vi lämne Engeland, at sielf hafva omsorgon om detta alt. Emellertid af hvad i fö-

regående i korthet och enfaldighet sagt är, lærer klarligen kunna skönjas, hvad ganska stor styrko England tilfallit genom sista freds Tractaten: så at då man än besinnar, at alla Indianer i detta stora land, som England nu här har under sit välde, måste taga alt, hvad de af Europeiska varor hafva af nöden; nästan endast af Engelsmännerne, at då Engelsmännerne handtera Indianerna väl, kunna de i ofrids tider hafva otrolig nytta af dem mot sina Europeiska grannar där i Landet; at då en til siöns så väl öfvad Nation, som den Engelska, i Krigstider häller en god flotta vid udden af Florida, kunna de behändigt passa på och taga bort en ganska stor del af de skepp, som gå til eller från Europa från deras grannar de Franske och Spanske; och således då alla deras Colonier rätt betraktas, ej allenast på fasta Landet i Norra America, utan ock på Öarna, samt tillika i öfvervågande tager den Engelska Nations omtänka och tiltagsföretag i hushållningen, lærer man tycka sig hafva nog anledning, at spå, det Engelska Magten en gång torde svälja upp alt hvad de andre Europæiske Folkslag äga inne i America.

